

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ויגש

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ב

(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ותשע לבריאה
שנת הקהל

לעילוי נשמת

חמותו מרת גיטל ב"ר אשר ע"ה דווינסקי
נפטרה ביום ד' טבת ה'תשנ"ז

אחותו מרת חנה ב"ר יהודה ע"ה ימיני
נפטרה ביום ה' טבת ה'תשנ"ז

אמו מרת שושנה ב"ר שלום ע"ה ימיני
נפטרה בש"ק פ' ויגש, ז' טבת ה'תשס"ב
ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י

הרה"ת ר' אמיתי וזוגתו מרת פייגא שרה
ומשפחתם שיחיו ימיני

*

לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל
נפטר בש"ק פ' נצבים, ז"ך אלול ה'תשס"ה

וזוגתו מרת טשארנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה סטראל
נפטרה בליל ה' טבת ה'תשס"ז

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בנם

הו"ח ר' שמואל וזוגתו מרת מלכה שיינדל
ומשפחתם שיחיו סטראל

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

א. הקשיים על פירוש רש"י בתחילת הפרשה

בתחילת הפרשה מצטט רש"י את המילים „ויגש אליו. דבר באזני אדוני“, ומפרש: „יכנסו דברי באזניך“.

מה הקושי במילים „דבר באזני אדוני“, שאותו מתרץ רש"י באמצעות הפירוש „יכנסו דברי באזניך“?

יש המסבירים¹, שהמשמעות הפשוטה של „באזני אדוני“ היא – „שביקש לדבר באזני ממש“,² כלומר באזניו של יוסף בלבד, כך שאף אחד אחר מלבדו לא ישמע את דבריו; אבל כאן אי אפשר לפרש כך, כי אין זאת דרך כבוד לשוחח באזני משנה למלך. לכן מסביר רש"י, שכאן המשמעות היא – „יכנסו דברי באזניך“.

אך אין מובן³: ביטוי זה נמצא בתורה מספר פעמים לפני כן – „וישכם אבימלך... וידבר... באזניהם“⁴, „ויען עפרון... באזני בני חת“⁵, „וידבר אל עפרון באזני עם הארץ“⁶ – וגם שם אי אפשר להסביר שהכוונה היא לדיבור על-ידי לחישה באזניהם.

(בודאי לא דיבר אבימלך אל עבדיו באופן של „פיו באזניהם“; גם דיבורו של עפרון לא נאמר בלחישתו באזני בני חת, אלא להיפך: דיבורו היה אל אברהם, אך גם בני חת שמעוהו. וכך – דיבורו של אברהם לעפרון

1) רא"ם. גוי"א. ועוד.
2) לשון הרא"ם. וכן פירשו כמה מפרשים (חוקוני, כלי יקר, אה"ח ועוד).
3) כמו שהקשה במשכיל לדוד.
4) וירא כ, ח.
5) חיי שרה כג, י.
6) שם, יג. ועד"ו שם, טז.
7) לשון המשכיל לדוד.

באזני עם הארץ) „באזני... היא „יכנסו דברי באזניך“, ומדוע הוא צריך להסביר זאת בפסוקנו?

וכן אין מובן: מדוע מצטט רש"י גם את המילים „ויגש אליו“? „יכנסו דברי באזניך“ מסביר רק את המילים „דבר באזני אדוני“.

אין לומר, שרש"י רוצה לציין בכך רק את התחלת הפרשה, כי כאמור מספר פעמים⁸, אם זו היתה מטרתו היה עליו להתחיל כל פרשה במילותיה הראשונות, אבל רש"י אינו עושה כן, אלא כאשר הוא מפרש מילים אלו.

ב. „מכאן אתה למד“ – מה בא לשלול?

בהמשך מצטט רש"י את המילים „ואל יחר אפך“, ומסביר: „מכאן אתה למד שדיבר אליך קשות“.

8) ראה לקו"ש ח"ב ע' 78 הערה 2. שיחת ש"פ תז"מ תשמ"ב.
9) פ' לך ועוד. – ואין לומר שכוונתו שם לציין שם הסדרה, כי לא נזכר בפרש"י ע"ה שמות הסדרות, ואפלו לא – שצ"ל שמות לסדרות*. והמ"מ שבפרש"י ע"ה – מלבד אחרים – הם הוספות המעתיקים, ובכתי"א אינם. כמפורסם.

* ואין זו סתירה להא ששמות כמה סדרות נמצאו בפרש"י ע"ה"ת (פרשתנו מז, ב יתרו יט, יא. תרומה כה, ז. ועוד) – כי פשוט שבלימוד תש"כ היו שמות (או סימן אחד) לציין החלק שלומדים, וכנראה במוחש וכנשימו התורה לג' שנים (וחצי) – היו ג"פ (וחצי) שמות (או סימנים אחרים) – ראה החלוקה בתנחומא וכבר שקו"ש בכ"מ בזה.

והספק שבפנים הוא – בביהמ"ד (בזמן דרש"י – וכי"ב – היהתה בזה קביעות לכל (בכרמב"ם ור"ט) ולכל הסדרות, או שכא"א חזר כרצונו וגם שיה מוזמן לזמן כו'. ועד"ו בהשמות ההספרים (בראשית ושמות). השמות דמס' הש"ס וכו'. – דוגמא לה"ל: ב"ש"ס נקרא במדבר – ס' הפקודים (סוטה מ, ב במשנה). בקרא עצמו נקרא (ע"פ חז"ל – ע"ז כה, רע"א. ועוד) בראשית – ס' הישר. ועוד.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת „האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה“.

מעייין חי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת „מכון לוי יצחק“ בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי „ועד להפצת שיחות“.

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת „מכון לוי יצחק“ בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט נגינים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

„אהלי תורה“, ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך „אהלי תורה“, ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את „קונטרס בית רבינו שבבבל“

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

(שבדורנו), „כמוך כפרעה“³, (פרעה דקדושה) ד, „אתפריעו ואתגליין מיני כל נהורין“.

(משיחות ש"פ ויגש, ד' טבח תשנ"ב)

3) פרשתנו מד, יח.

4) זח"א רי, א.

כפי שדיברו ועוררו לאחרונה כמה פעמים, שע"פ הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, כבר סיימו את כל ההכנות לגאולה, וכעת צריכים רק להמשיך את הגאולה בפועל בגשמיות וחומריות העולם (חומריות שנשתנתה לגשמיות) בגלוי לעיני בשר.

...היום צריך רק לפקוח את העינים, ואז יהי נראה איך שהעולם כולו דורש שכל יהודי ימצא במעמד ומצב של גאולה האמיתית והשלימה.

ויש לומר, שזה גופא הוא הטעם לזה שרואים כיום איך שבנ"י יכולים לעמוד בעיני היהודים בכל התוקף והבעלות ("בעל הבתשקייט") גם על אומות העולם, ואין הדבר תלוי אלא ברצונם, כי היות, שעומדים תיכף לגאולה, שבה יתגלה בפועל איך "ודוד עבדי נשיא להם לעולם"¹, "וידעו הגוים כי אני ה'" – לכן זה משתקף בפועל במצב של דורנו, כהכנה המוליקה מיד לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ולהוסיף, שזה מרומז גם ב"ויגש אליו יהודה", שיחד עם הסיוע של תוקף העבודה של יוסף שבדורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, יש גם ה"ויגש אליו יהודה", משיח שיבוא בקרוב ממש. "ודוד עבדי נשיא להם לעולם", שבא בסיוע ונתינת כוח מיוסף (שבדורנו), "כמוך כפרעה", (פרעה דקדושה) ד"אתפריעו ואתגליין מיני כל נהורין".

מפרשי רש"י¹⁰ מסבירים על כך, שבפסוק הבא מסביר רש"י כיצד מכילים דברי יהודה דברים קשים: ל, "כי כמוך כפרעה" מביא רש"י מספר פירושים (מ, מדרשו") כיצד אלה דברים קשים, וגם על, "אדוני שאל" מפרש רש"י¹¹ "מתחילה בעלילה באת עלינו..." –

ולכן מסביר רש"י שלא יחשבו שההכרח לכך נובע רק ממילים אלו (שהרי, להיפך, לפי משמעות הפשוטה אין מילים אלו דברים קשים¹², אלא, מכאן אתה למד שדבר אליו קשות". וכיוון שבפסוק אין מפורשים דברים קשים, מוכרח רש"י להסביר כיצד המילים שבהמשך הפסוקים הם דברים קשים, ואף להזדקק לשם כך ל, מדרשו".

אך צריך להבין, מדוע מאריך רש"י בלשונו ואומר, "מכאן אתה למד"? לו היה רש"י אומר בקיצור, "מלמד שדיבר אליו קשות", היה גם-כן מובן שהצורך לפרש את הדיבורים שבהמשך כדברים קשים נובע מ, ואל יחר אפך". כי הביטוי, "מלמד" מורה¹³, שאין זה ענין המפורט בפירוש בפסוק, אלא דבר המצריך לימוד מיוחד. לו היו כתובים בפסוק בפירוש דברים קשים, לא היה מתאים לומר, "מלמד שדיבר אליו קשות".

אלא, כאמור מספר פעמים¹⁴, כאשר מוסיף רש"י את המילה, "מכאן", הוא מתכוון לשלול מקום אחר, שממנו ניתן היה, לכאורה, ללמוד את אותו הענין,

10) משכיל לדוד. וראה רא"ם, גו"א ועוד.

11) ולא כתב על זה, "ומדרשו" (היינו שזהו פשוטו ש"מ ממש). וראה רא"ם כאן.

12) לא רק בתיבות, "כי כמוך כפרעה" שרש"י מביא פשוטו, אלא גם התיבות, "אדוני, שאל" אפשר לפרש לפי פשוטו ע"ד התמלה (רא"ם וגו"א כאן).

13) ראה ס' כללי רש"י (כפר חב"ד, תשי"מ) פרק יב. ושי"ב.

14) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 215. לעיל ע' 214. ועוד. כללי רש"י הנ"ל שם.

וכך גם כאן שולל רש"י מקום אחר, שממנו ניתן היה, לכאורה, ללמוד ש, דיבר אליו קשות¹⁵.

ויש להבין: מה שולל רש"י באומרו, "מכאן אתה למד"?

ג. במקומות האחרים מובן הביטוי „באזני“

ההסבר לכך הוא:

בכל המקומות הנ"ל, שבהם מצוי הביטוי „באזני“ לפני פסוקנו, מדובר אודות אמירה בנוכחות מספר אנשים¹⁶, והמילה „באזני“ מציינת, בפשטות, שרבים שמעו את הנאמר.

למשל, בפסוקים, "ויען עפרון החתי את אברהם באזני בני חת..."¹⁷, "וידבר אל עפרון באזני עם הארץ", היה דין ודברים בין אברהם לעפרון, והתורה מציינת, שהדברים נאמרו „באזני בני חת“, „באזני עם הארץ“. בנוכחות בני חת, עם הארץ, ובאופן שגם הם שמעו.

בדומה לכך מדגישה המלה „באזניהם“ שבפסוק „וידבר... באזניהם“, שאבימלך בעצמו¹⁷ דיבר „לכל עבדיו“, ולכן הוא גרם ל, "וייראו האנשים מאד"¹⁸.

15) להעיר מהגירסא בפרש"י** שמפרש „ויגש“ – ל' קבילה. ובא' כתי"י רש"י שתח"י** : ויגש אליו, יהודה למלחמה. אבל ראה פרש"י וירא יח, כג. וראה לקו"ש ח"י ע' 55 ואילך.

16) ועד"ז הוא ברוב המקומות שנאמר הלשון „באזני“ וכיו"ב (בקשר לדיבור), שאין המדובר בדיבור שבין אדם לחבירו, כי אם לרבים (ראה המצויין בקונקורדנציה).

17) ולא ע"י שליח כו'.

* גירסא זו היתה לפני הרע"ב (ומפרשה). הועתקה ע"י בערלינגר במהד"ק שלו. וכ"ה בא' מכת"י רש"י שתח"י. ובעוד כתי"י שתח"י ננתק על הגליון (ראה שוה"ג שלא"ח"ז).

** ועל גליון הכתי" (תנ"ל בשוה"ג שלפנ"ז): „מצינו הגשה למלחמה לתפילה ולפיוס למלחמה ויגש אליו יהודה כו" (ואח"כ ממש"ך, הגשה זו לשון קבילה כו" – כנ"ל שם). אבל ראה פרש"י וירא שרובא בפנים ההערה.

אבל בפסוק „ויגש... ויאמר... דבר באזני אדוני“ תמוה: הדברים נאמרו רק אל יוסף, וברור שהוא שמעם, ומה מחדשת התורה באומרה „באזני אדוני“¹⁸?

לפי זה מובן, מדוע מצטט רש"י גם המילים „ויגש אליו“ – כי הן מגבירות את התמיהה:

לולא המילים „ויגש אליו“, ניתן היה לתרץ (אם כי בקושי¹⁹), שיהודה אמר את דבריו באופן שגם שאר הנוכחים (אחיו והמצרים) שמעו, והיה עליו להדגיש „ידבר... באזני אדוני“ – שיוסף צריך במיוחד להאזין לדברים, גם אם אנשים רבים שומעים²⁰.

אך מהדגשת התורה „ויגש אליו“, כלומר שבנוסף לכך שיהודה ואחיו כבר עמדו קודם לכן לפני יוסף ודברו אליו²¹ התקרב אליו יהודה במיוחד, מובן שיהודה דבר באופן מיוחד אל יוסף, או שרק יוסף שמע דבריו²².

וחזרה, אפוא, הקושיה למקומה: מהי ההדגשה במילים „באזני אדוני“²³!

על כך מסביר רש"י, שבמילה „באזני“ יש משמעות נוספת – „יכנסו דברי באזניך“²⁴,

(18) באלשך כאן, שכאן דיבר יהודה בלא מליץ ולכן נאמר „באזני“ (ע"ש). אבל בפרש"י לעיל (מקץ מב, כג) „ה' המליץ ביניהם .. סבורים שאין יוסף מכיר לשון עבריו“.

– ובדבק טוב ושפ"ח כאן, שלכן הוצרך רש"י לפרש ד„באזני“ כאן פירושו „יכנסו דברי באזניך“, כי איך אפשר שיהודה דיבר באזני יוסף בלי מליץ.

(19) שהרי טו"ס דיבר יהודה ליוסף (אלא שזה ה' גם במעמד אחיו והמצרים), ומחו הצורך להדגיש „באזני אדוני“? [משא"כ בחיי שרה שם, שאברהם ועפרון דברו זל"ז, אלא שגם בני חת שמעו דבריהם, מובן הצורך בההדגשה „באזני“].

(20) ובפרט שדיבר אליו קשות, ויתכן שלא ירצה יוסף לשמוע אותם במעמד אחרים.

(21) כמסופר בס"פ מקץ.

(22) ראה גם אוה"ח כאן.

(23) וגם: מה מקום שיהודה ידגיש את זה בדיבורו ליוסף.

(24) ראה גם ס' האמונות והדעות (להרס"ג) מ"ב פ"י; ורצו באון קבול הדברים כאמרו ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני.

כדברי כ"ק מורי חמי אדמו"ר²⁵: „לא רק לשמוע אלא גם לקלוט – („דערהערן“). יהודה רצה לשנות על-ידי דבריו את החלטתו של יוסף, ולשחרר את בנימין, ולפיכך הוא הדגיש, שיוסף צריך לקלוט את הדברים.“

ד. „דיבר אליו קשות“ – דווקא מ„אל יחר אפך“

לאחר שהסביר רש"י שמשמעות המילים „באזני אדוני“ היא „יכנסו דברי באזניך“, הוא ממשיך „ואל יחר אפך – מכאן אתה למד שדיבר אליו קשות“.

לולא הפירוש הקודם, ניתן היה להסיק ש„דיבר אליו קשות“ מדברי יהודה „ידבר נא... דבר“, כפי הכלל של רש"י (אשר הוא מקבל בפשוטו של מקרא מספר פעמים בפירושו²⁶), שבכל מקום שבו נאמר הביטוי „דיבור“ הכוונה היא ללשון קשה²⁷.

אבל רש"י שולל אפשרות זאת ואומר „מכאן אתה למד“, דבר זה נלמד דווקא מ„אל יחר אפך“, ולא מן הביטוי „ידבר...“. ההסבר לכך מובן מפירושו הקודם „יכנסו דברי באזניך“, כדלהלן.

ה. „דיבור“ הוא לשון קשה

ההסבר הפשוט²⁸ לכך שדיבור הוא לשון

(25) ספר המאמרים תש"ח ע' רנב.

(26) תשא לב, ז. שמיני י, יט. בהעלותך יב, א. – ומסתייע (בתשא ובהעלותך שם) מהכתובים דפ' מקץ (מב, ז. שם, ל*).

– ברא"ם (תשא ושמיני שם) דרך דיבור שלא בא אחריו אמירה הוי לשון קשה. ע"ש וכבר הקשה עליו בחדא"ג מהרש"א מכות יא, א. ואכ"מ.

(27) להעיר מיריעות שלמה (מהרש"ל) כאן, שכוונת רש"י ב„דיבר אליו קשות“ היא (לא שדיבר אליו דברים זרים שלא נאמר בפרשה, כ"א), שדיבר אמו בחוזק כאיש שמדבר עם רעהו ומוכיחו על פניו ולא ברכות ובכי“.

(28) משא"כ ע"ד ההלכה – הרי, אדרבה, מהלשון „ידבר

(* ראה ערוך לנר מכות יא. א על השינוי בין ב' פירושי רש"י.

נו.

ווי גערעדט און מעורר געווען כמה פעמים לאחרונה – אַז לויט דער הודעה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, האָט מען שוין פאַרענדיקט אַלע הכנות צו דער גאולה, און איצטער דאַרף מען נאָר ממשיך זיין די גאולה בפועל אין גשמיות וחומריות העולם (חומריות וואָס ווערט איבערגעמאַכט אויף גשמיות), בגלוי לעיני בשר.

. . . היינט דאַרף מען נאָר אויפגעפענען די אויגן, וועט מען זען ווי די גאַנצע וועלט מאָנט אַז יעדער איד זאָל שוין שטיין אין דעם מעמד ומצב פון גאולה האמיתית והשלימה.

ויש לומר, אַז דאָס גופא איז דער טעם פאַרוואָס מ'זעט היינט ווי אידן קענען שטיין בעניני היהודים מיטן גאַנצן תוקף און בעה"ב ישקייט אויך אויף אוה"ע – ואין הדבר תלוי אלא ברצונם – וואָרום היות, אַז מ'שטייט גלייך פאַר דער גאולה, ווען עס וועט נתגלה ווערן בפועל ווי „ודוד עבדי נשיא להם לעולם“, וידעו הגוים כי אני ה' – דעריבער שפיגלט זיך עס אָפּ בפועל אין דעם מצב פון אונזער דור, אַלס הכנה וואָס פירט גלייך אַריין צו דער גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ולהוסיף, אַז דאָס איז אויך מרומז אין „ויגש אליו יהודה“, אַז צוזאַמען מיט דעם סיוע פון דער תוקף העבודה פון יוסף שבדורנו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, האָט מען אויך דעם „ויגש אליו יהודה“, משיח שיבוא בקרוב ממש, „ודוד עבדי נשיא להם לעולם“, וועלכער קומט בסיוע ונתנית כח פון יוסף

(1) יחזקאל לו, כה.

(2) שם, כה.

המזמור: „ברוך ה' לעולם אמן ואמן“, „ראה . . ביאת המשיח, על כן נתן תודות לשם“.

* * *

מהענינים העיקריים דגאולה האמיתית והשלימה – בנין ביהמ"ק השלישי (למעלה מהמשכן, מבית ראשון ומבית שני), „מקדש' אדני כוננו ידיך“ . . יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז „מעשינו ועבודתינו“ בענינים שהם מעין ודוגמא והכנה לבניית בית המקדש השלישי – ע"י בנין בתים חדשים (והוספה וחיזוק הבתים הקיימים כבר) בתים בכל ג' הקוין דתורה תפלה וגמ"ח.

(משיחות ש"פ ויגש, ה' טבת תנש"א)

קשה, הוא, שהביטוי „דיבור“ הוא גם²⁹ מלשון „ידבר עמים“³⁰, „דַבַּר אחד לדור“, אשר לכן „טול מקל והך על קדקדן“³¹ – במשמעות של שלטון תקיף³². לפיכך, כאשר משתמשים בביטוי „דיבור“, הכוונה היא לאמירה בעלת תוכן של השתלטות³³ – דברים תקיפים, שליטה על הזולת.

לפי זה יוצא, שכל סוג דיבור המשכנע את האדם ומביאו לשנות את מחשבתו והחלטתו, גם דברים רכים ותחנונים, נקרא בשם דיבור³⁴, כי הוא בעל משמעות של שלטון.

עמים" נלמד דדיבור הוא לשון נחת (שבת סג, א. מכות יא, א) ואכ"מ.

ולהעיר מחדא"ג מהרש"א מכות שם (ד"ה אין) שהטעם ש,לא מקשה מגופא דקרא ידבר עמים תחתנו" הוא כי „ודאי הקרא ידבר עמים גו' יתפרש מלשון הנהגה שהוא הקשה שעל ידי הנהגה קושי להם ידבר עמים גו' ומשום הכי הוצרך להקשות מברייאתא“. וראה לקמן הערה 32.

(29) ובאה"ת יתרו (ע' תתפב): הדיבור מורה על עיקר כח הדיבור שהוא באדם .. והיינו כנ"ל שדיבור הוא ג"כ לשון מנהיג וכמו ידבר עמים תחתנו.

(30) תהלים מז, ד (וכפ"ל הב' ברש"י שם. וראה ג"כ פרש"י שבת ומכות שם).

(31) סנהדרין ח, א. הובא בפרש"י וילך לא, ז. ואין רש"י מפרש „דבר“ – כי ה,בן חמש" מבינו. ומבינו שזהו (כחהמשך בפרש"י) באופן של „טול מקל והך על קדקדן“.

(32) ראה לקו"ת במדבר (ב, ב, ג, ד). – וע"פ המבואר בלקו"ת שם שענין „ידבר“ הוא אשר „מעוצם הגילוי הם מתבטלים ממוילא“, יש לתווכ בין פירוש זה ב„ידבר“ (מלוכה וממשלה) עם פ' הש"ס שהוא לשון נחת (כנ"ל הערה 28), כי ידבר הו"ע הממשלה בנחת. וראה לקמן בפנים. ועצ"ע.

(33) בכמות שם מסיק הגמרא „דבר לחוד וידבר לחוד“*. אבל ע"כ אא"פ לפרש הכוונה בזה שהן ב' תיבות שונות לגמרי (ושרשים אחרים) – שהרי בברייאתא שם מביא ראי' מ„ידבר“ על „נדברו“** ואכ"מ.

(34) להעיר מפרש"י דברים ב, יז ובמפרשיו שם (ובעוד מקומות). ערוך לגר מכות שם.

(* ולכאורה להגירסא בשבת שם „אין דיבור אלא נחת“ – לא ס"ל להתירוץ ד„דבר לחוד וידבר לחוד“.

** וצ"ע בריטב"א מכות שם ד,לשון ידבר לא משמע כלל כו". וכן בתי' הב' בערוך לגר מכות שם. ומה שכתב ברש"י מכות שם „לסמך בעלמא קמיייתי כו" (ע"ש) – לכאורה דוחק הוא. ואכ"מ.

לפיכך מובן שמן הביטוי „ידבר... דבר“ אין הכרח לומר, שדיבר אליו קשות: לאחר שרש"י מסביר „דבר באזני אדני – יכנסו דברי באזניך“, שהדברים נאמרו באופן שישפיעו על יוסף וישנו את החלטתו, הרי גם אם נאמרו דברים רכים ותחנונים, ניתן להשתמש בביטוי „ידבר“.

לכן מוכיח רש"י ש„דיבר אליו קשות“ דוקא מהמילים „ואל יחר אפך“, והוא מדגיש „מכאן אתה למד“.

1. ענינים הנוגעים לנפש יש לדרוש בתקיפות

ההוראה הנובעת מכך לעבודתנו הרוחנית היא:

כאשר רצה יהודה להשפיע על המשנה למלך מצרים – בחושבו שהוא מצרי – לשחרר את בנימין, הוא החל ראשית-כל לדבר אתו קשות. לכאורה, היכן ההגיון? הרי ייתכן שדברים רכים ניתן היה להשיג יותר מאשר בדיבורים תקיפים. ולפי השכל, צריך היה תחילה לנסות ולפנות אליו בדברים רכים ובתחנונים, ורק אם לא היה מצליח בדרך זו, היה צורך להתחיל בדברים קשים³⁵, (אי-אפשר לנסות קודם בדברים תקיפים ומכעיסים, ואחר-כך לעבור לתחנונים).

אלא, ההסבר לכך הוא: כל עוד מדובר על ענינים צדדיים, רוחני ממון וכדומה, פועלים לפי חישובים שכליים, לפי מה שעדיף ומשתלם יותר. אבל כאשר מדובר על ענין של „ונפשו קשורה בנפשו“³⁶, ענין הנוגע לנפשותיהם של בנימין ושל יעקב, אז אין פועלים לפי חישובים שכליים, ומתחילים מיד

(35) כפרש"י בהנהגת אברהם – גר ואם לאו אה' תושב (ח"ש כג, ד). וראה ג"כ פרש"י וישלח לב, ט: לדורון ותעבור המנחה כו' (ואח"כ) למלחמה והי' המחנה. (36) פרשתנו מד, ל.

במלוא התקיפות, כפתגם הנפוץ: כאשר כואב – זועקים.

ובענינים אלה³⁷ הרי אדרבא, דיבורים קשים מוכיחים לשומע, שאכן הדברים נוגעים לנפש – אין הוא מתכוון לממון, לכסא, לכבוד וכדומה – וזה מביא לידי „כנסו דברי באזניך“: כאשר מתחילים מיד בסערה, „מכים על השולחן“, ואין מחשבים שום חישובים דיפלומטיים, חש הוולת עד כמה אכפת הדבר בפנימיות הנפש, וכך הוא משתכנע להיענות לבקשה, ועד שהוא עושה זאת בנחת וברצון.

ז. הדרישה התקיפה משפיעה יותר

וזוהי הוראה לכל הזמנים ולכל המקומות – מכאן אתה למד:

כאשר מדובר אודות הצלחת ילד יהודי מהיות עבד במצרים, אפילו כאשר המשנה למלך דורש זאת בכוחו של המלך³⁸,

אין זה הזמן המתאים כדי לבחור ועדות של מומחים גדולים, שיחקרו במתינות ובישוב הדעת את דברי ימי ישראל במצרים, ואחר-כך ידונו ויעמידו להצבעה את השאלה מה טוב, ומהי העלות הדרושה, ויחשבו מה אומרים על כך המצרים – אשר לשם כך דרושה ועדה

נפרדת של מומחים מיוחדים המכירים היטב את המצרים, אוכלים ושותים עמם ביחד, וכו' וכו'.

אלא צריך מיד במהירות הגדולה ביותר לפעול בעוצמה החזקה ביותר כדי להציל את הילד מחינוך של מצרים, חינוך הנוגד לתורה, והמוביל להתבוללות – פיקוח נפשות ממש.

וכאשר נוקטים דרך זו, התוצאה היא, כפי שהיה אצל „ויגש אליו יהודה“, שעל-ידי כך שיהודה פנה בתוקף, הרי לא רק שבוטל הענין של „עבדים“, כִּי־אם להיפך – „ויאמר פרעה... ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים“³⁹, ועוד לפני-כן, „לפניו“⁴⁰ מקימים „בית תלמוד שמשם תצא הוראה“⁴¹ במצרים, מחנכים את התלמידים לדעת בבירור כיצד צריכים בני יעקב להתנהג, ולדעת להיות בעלי הוראה, לפסוק דין לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא⁴².

וכך גם לגבי ההשפעה מלמעלה שבכחינת יוסף צדיק עליון: כאשר יהודי דורש בתוקף כביכול, הוא מתפלל לקדוש-ברוך-הוא בתקיפות⁴³, הוא גורם ל„ולא יכול יוסף להתאפק“⁴⁴, ומלמעלה ממלאים את משאלות לבבו לטובה, בכל הדרוש לו, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

(משיחת ש"פ ויגש תשכ"ה)

37) ושאי באברהם שהי המת מוטל „לפניו“ – וע"י „תנו

לי גו' אקברה מתי מלפניו“ תיסק. וכן ביעקב (וישלה שם)

– להציל כל המחנה לא רק המחנה הנשאר לפלישה.

38) משא"כ כשהציע יהודה הננו עבדים – ה"ו קיום

גזירת בין הבתרים אשר האלקים מצא גו' – ועפ"ז תנורץ

התמיי גדולה (שלא ענה יוסף ליהודה דסותר דברי עצמו.

39) ויגש אליו יהודה הננו עבדים – ה"ו קיום

40) ויגש אליו יהודה הננו עבדים – ה"ו קיום

41) ויגש אליו יהודה הננו עבדים – ה"ו קיום

42) ויגש אליו יהודה הננו עבדים – ה"ו קיום

43) ויגש אליו יהודה הננו עבדים – ה"ו קיום

44) ויגש אליו יהודה הננו עבדים – ה"ו קיום

הוספה

בשורת הגאולה

י.

מהטעמים לכך שהמעמד ומצב ד„ויחי יעקב בארץ מצרים“ (שגם בזמן הגלות נעשה יהודי בעה"ב על העולם, „אדוני הארץ“¹, ולכן מקבל עזר וסיוע ממלכות המדינה באופן ש„טוב כל ארץ מצרים לכם הוא“) מודגש ביותר בדורנו זה:

כיון שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, מודגשת בו ההכנה להפיכת הגלות ע"י „טעימה“ מעין זה בזמן הגלות – שבסמיכות לטו"ף הגלות נעשה מעמד ומצב ד„ויחי יעקב בארץ מצרים“, והולך וניתוסף ככל שמתקרבים יותר להפיכת הגלות בגאולה האמיתית והשלימה.

... ובמיוחד בשנת „נסים“ (תש"נ) ושנת „נפלאות אראנו“ (נ"א)

– כפי שראינו במוחש הנסים והנפלאות בתקופה האחרונה, כולל ובמיוחד בנוגע להיחס דמלכות המדינה ההיא („מעצמת-על“) לאפשר ולעזור ולסייע לבני"י להיות במעמד ומצב של הרחבה, לצאת מן המיצר אל המרחב, באופן שגם בארץ מצרים (ברגעיי הגלות האחרונים) יהי' אצלם מעמד ומצב ד„ויחי יעקב“,

וכל זה – מפני שעומדים בסמיכות ממש להגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובלשונו של דוד מלכא משיחא, „נעים זמירות ישראל“, במזמור פ"ט: „כרתי ברית לבחירי נשבעתי לדוד עבדי“², „מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו“³, ועד לסיום וחותם

1) ויחי מז, כח.

2) מקץ מב, ל. לג.

3) ויגש מה, כ.

4) פסוק ד.

5) פסוק כא.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח
לְעוֹלָם וָעֶד